

Про підсумки міського конкурсу молодих педагогів «Надія – 2019» (докладніше читайте на сторінці 2)

В номері:

Т.М. Дрозд «Про підсумки міського конкурсу молодих педагогів "Надія – 2019"». Конкурси фахової майстерності.....	2
І.А. Ковальчук «Таблиця ділення на 4. Розв'язування задач». Панорама творчих уроків.....	7
О.В. Самаруха «Микола Хвильовий. Новела "Я (Романтика)". Новела про добро і зло в житті та в душі. Проблема внутрішнього роздвоєння між гуманізмом та обов'язком». Панорама творчих уроків	13
І.О. Стахова «Пісня живе серед нас». Панорама творчих уроків	22
О.М. Боярчук, О.С. Поважук «Екологічна мозаїка». Виховна робота.....	28
Т.В. Докійчук «Формування безпечної соціальної поведінки в дитини». Сторінка психолога.....	39
Т.М. Дрозд «Мистецтво святкової промови». Вільна трибуна.....	42

Про підсумки міського конкурсу молодих педагогів «Надія – 2019»

Відповідно до річного плану роботи Департаменту освіти Вінницької міської ради та КУ «Міський методичний кабінет», наказів Департаменту освіти Вінницької міської ради від 26.12.2018 № 712 «Про проведення міського конкурсу молодих педагогів «Надія - 2019» та від 06.02.2019 № 89 «Про затвердження складу журі міського конкурсу молодих педагогів «Надія - 2019», у період з 15.01.2019 по 15.03.2019 було проведено щорічний **міський конкурс молодих педагогів «Надія - 2019»**.

Участь у Конкурсі взяли 22 молодих педагоги, що представили заклади загальної середньої освіти №№ 1, 2, 3, 5, 8, 9, 12, 13, 15, 16, 18, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 29, 30, 31, 35, ВТЛ.

Переможцями Конкурсу «Надія - 2019» стали:

I місце:

- Шаповал Ярослав Юрійович – вчитель географії комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №20 Вінницької міської ради»

II місце:

- Солоненко Наталія Ігорівна – вчитель англійської мови комунального закладу «Навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – гімназія № 2 Вінницької міської ради»

- Джаламага Анастасія Вячеславівна – вчитель початкових класів комунального закладу «Загальноосвітня школа I-III ступенів №12 Вінницької міської ради»

- Буйний Олексій Віталійович – вчитель біології комунального закладу «Загальноосвітня школа I-III ступенів № 35 Вінницької міської ради»

III місце:

- Фільваркова Анна Вікторівна – вчитель англійської мови комунального закладу «Загальноосвітня школа I-III ступенів № 21 Вінницької міської ради»

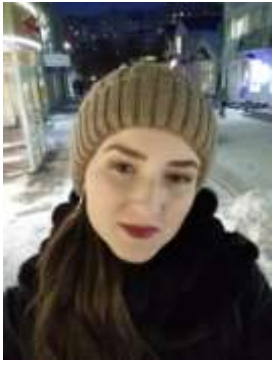
- Антонюк Марина Михайлівна – вчитель математики комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 3 ім. М. Коцюбинського Вінницької міської ради»

- Павловська Олена Ігорівна – вчитель математики комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 26 Вінницької міської ради»

- Лашченко Тетяна Валеріївна – вчитель початкових класів комунального закладу «Навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – гуманітарно-естетичний колегіум № 29 Вінницької міської ради»

I місце в номінації «Кращий педагог-організатор, керівник гуртка»:

- Даценко Вікторія Володимирівна – педагог-організатор комунального закладу «Гуманітарна гімназія № 1 імені М. І. Пирогова Вінницької міської ради»

II місце:

- Гуцол Іванна Василівна – керівник вокального гуртка комунального закладу «Навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – гімназія № 23 Вінницької міської ради».

Вітаємо всіх учасників та переможців Конкурсу!

Творчих злетів! Невтомного пошуку! Надії та професійних досягнень!

*Дрозд Тетяна Михайлівна,
методист з навчальних дисциплін
комунальної установи
"Міський методичний кабінет"*

Таблиця ділення на 4. Розв'язування задач
Розробка уроку з математики у 2 класі

Ковальчук Ірина Андріївна,
вчитель початкових класів комунального закладу
«Загальноосвітня школа І-ІІІ ст. №32 Вінницької міської
ради», спеціаліст вищої категорії.

Очікувані результати: учні: перетворюють інформацію у числовий вираз; описують послідовність дій стосовно розв'язування проблемного запитання за допомогою дорослого або самостійно; оперують числами в межах 100, розв'язуючи різні життєві ситуації (шукають місця у віртуальному літаку); прогнозують результати обчислень; знаходять необхідні дані для виконання завдання.

Мета: ознайомити з таблицею ділення на 4; удосконалювати вміння розв'язувати практично зорієнтовані задачі; розвивати логічне мислення, увагу; сприяти розвитку самостійності, навичок колективної співпраці в групах.

Оформлення: парти у 2 ряди (як у літаку); на стінах ілюмінатори (з паперу).

Хід уроку:

I. Організаційний момент.

1. Посадка пасажирів на борт корабля.

Перед входом у клас, учні мають у касі придбати квиток. Щоб дізнатися, на якому місці сидіти, діти мають розв'язати приклад.

КВИТОК

на рейс

КЗЗШ322А

МІСЦЕ:

(30-12):2

Стюардесси перевіряють розсадку пасажирів, надають допомогу.

Вчитель:

- А тепер, за правилами поведінки у літаку, давайте посміхнемося своїм сусідам, можна для привітання потиснути руку.

2. Правила безпеки в літаку.

1 Стюардеса

- Щоб політ проходив безпечно, спинки мають бути рівними.

2 Стюардеса

- Покладіть руки, для безпеки на парти, поставте ніжки зручно.

 Злітаємо (звук літака).

II. Мотивація навчальної діяльності.Вчитель:

- Слово надається командирі літака.

1 слайд

Зображення літака АН 158

Пілот :

- Я вітаю вас на борту нашого літака АН - 158. Відомості про наш літак. Максимальна швидкість 870 км/год. Дальність польоту 2500 км. Літак розроблений конструкторським бюро ім. Антонова.

2 слайд

Портрет О.К. Антонова.

Афоризм Джорджа Бернарда Шоу.

Вчитель:

- Дуже часто Олег Костянтинович Антонов повторював афоризм Джорджа Бернарда Шоу: «Наука ніколи не розв'яже питання, не поставивши нових».
- Як ви думаєте, чому він любив цей афоризм?
- Отже сьогодні ми спробуємо дати відповіді на велику кількість питань.
- Який розділ з математики ми вивчаємо? (*множення, ділення*)
- **Задайте питання один одному з вивчених тем.**

Діти задають питання:

- *Що таке множення?*
- *Що показує у прикладі на множення перше число?*
- *Що показує у прикладі на множення друге число?*
- *Як називаються числа при множенні?*
- *Як називаються числа при діленні?*

III. Повторення вивченого.

Дзвінок скайпа.

- На зв'язку диспетчерська служба.

Відеоролик (дітки в навушниках, з мікрофонами)

1 диспетчер:

- Доброго дня, шановні пасажери.

2 диспетчер:

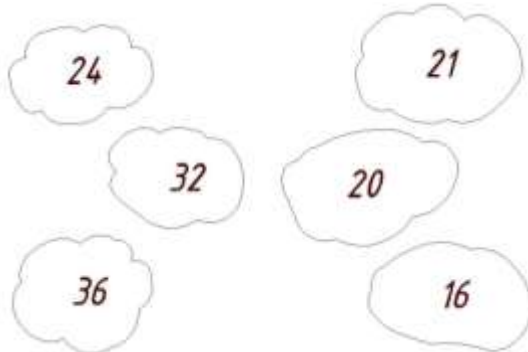
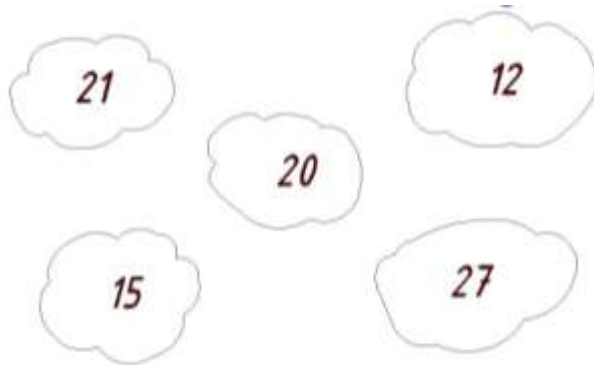
- Щоб ви дізналися маршрут своєї мандрівки, вам потрібно правильно розв'язати наступні завдання.

1,2 диспетчери:

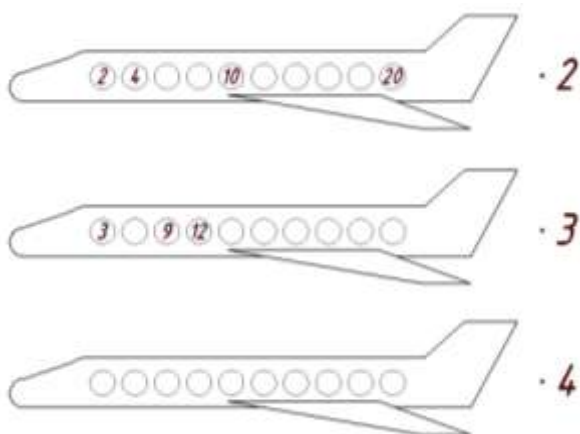
- Щасливого польоту.

1. Усна лічба.Вчитель:

- Увага! Летимо над хмарами. Яка з них зайва?

3 слайд**4 слайд**

- Заповніть числами ілюмінатори у літаках, користуючись вивченими таблицями множення.

4 слайд**2. Розв'язання задач у вигляді математичного диктанту.**

- Перед посадкою у літак пасажери здійснюють покупки у магазинах *Duty Free*. Перевіримо, чи вмієте ви правильно рахувати гроші?

5, 6, 7 слайди

У Андрійка було 50 грн. Він купив 4 листівки, по 3 грн. Скільки здачі отримав Андрійко?

Олеся купила 6 фломастерів, по 4 грн та пенал за 46 грн. Скільки грошей коштувала покупка?

Після того як Макар купив у магазині 2 наклейки по 3 грн, у нього залишилося 14 грн. Скільки грошей було у Макара спочатку?

- Молодці, все правильно. Ми не збилися з курсу і прямуємо в університет математики на факультет ділення. Але щоб краще розібратися з новою темою, нам потрібно повторити таблицю множення на 4. Не тільки повторити, але й полікуватися за допомогою технології «зцілювальні дотики».

Фізхвилинка. Відеоролик (таблиця множення на 4 за технологією «зцілювальні дотики»)

IV. Вивчення нового матеріалу.**1.Робота в групах.**

- Щоб політ був більш комфортним, стюардеси роздадуть кожній групі пасажирів (4 учні) певну кількість цукерок (12 штук), а ваше завдання подумати і зробити так, щоб кожен пасажир отримав однакову кількість цукерок, щоб нікого не образити. (стюардеси розносять по групах цукерки, діти ділять їх між собою)

- По скільки цукерок вийшло кожному пасажиру? Спробуємо задачу записати. (учень записує задачу на дошці)

$$12 : 4 = 3 \text{ (ц.)}$$

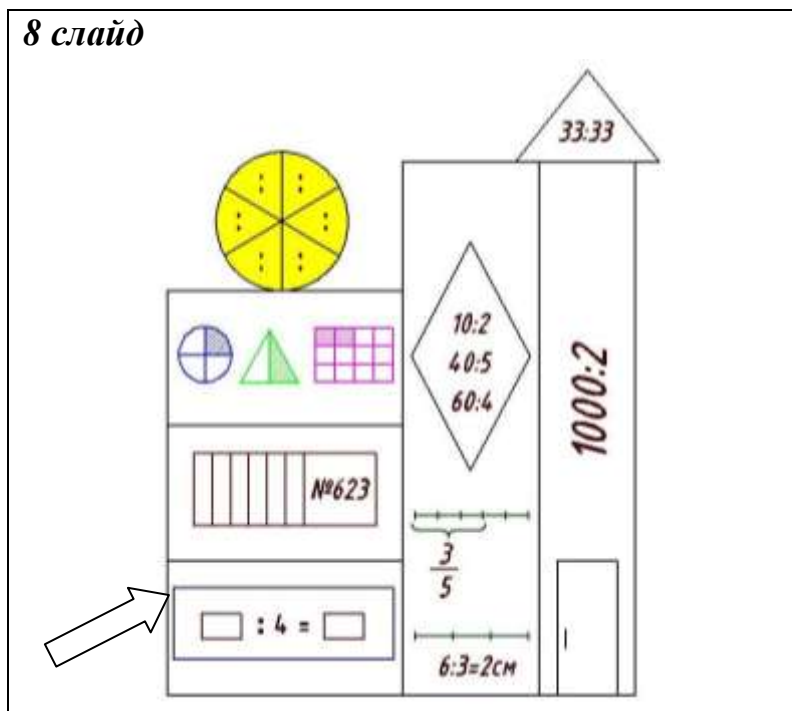
- Як же вийшло 3?

- Хто зможе захистити думку, що ця задача розв'язується діленням?

- Яку тему будемо вивчати? (ділення на 4)

- Ми змогли відповісти на велику кількість питань, та прилетіли в «Університет математики. Факультет ділення». Заглянемо на перший поверх?

8 слайд

- Що може нам допомогти скласти таблицю ділення на 4?
- По скільки цукерок у кожного з вас? (3). Скільки вас у групі? (4). Скільки всього цукерок у кожній групі? (12)
- Давайте запишемо ваші відповіді у вигляді задачі.
 $3 \times 4 = 12$ (ц.)
- Який висновок можна зробити? (дія множення і ділення пов'язані між собою)
- Чи зможемо ми самостійно скласти таблицю ділення на 4, користуючись нашими висновками?

9 слайд

Таблиця множення на 4 →
ділення на 4

Таблиця

V. Формування вмінь та навичок.

1. Робота з підручником.

Для того, щоб краще засвоїти тему, *Університет математики* пропонує виконати № 623 за підручником.

2. Гра «Найспритніші».

- Щоб повернутися додому, нам потрібно розкрити ілюмінатори нашого літака.

1 ілюмінатор ($24:4+10-6$)

2 ілюмінатор ($65+ 20:4-12$)

3 ілюмінатор (скласти задачу на ділення за малюнком).

VII. Підсумок.

- Яку тему вивчили сьогодні на уроці?

- Що допомогло розібратися з новою темою? (*питання*)
- Які враження від мандрівки? Що запам'яталося?
- А зараз наш літак здійснює посадку, ми побачимо рідні краєвиди.

Відеоролик «Вінниця з висоти польоту»

- І за традицією пасажирів, якщо мандрівка була успішною, аплодуємо один одному.

Микола Хвильовий. Новела "Я (Романтика)". Новела про добро і зло в житті та в душі. Проблема внутрішнього роздвоєння між гуманізмом та обов'язком

Самаруха Олександр Вікторович,

учитель української мови та літератури

комунального закладу «Навчально-виховний комплекс:

загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – гімназія №6 Вінницької міської ради»,

спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, учитель-методист

МЕТА: дослідити образну систему новели, стилістичні особливості та ідейний зміст для досягнення розуміння учнями світоглядних позицій автора та ствердження гуманістичних ідей твору на противагу антигуманним; допомогти учням з'ясувати проблеми, порушені автором: трагічну роздвоєність особистості під впливом обставин часу, складність морального вибору між гуманістичними, вселюдськими ідеалами та фантастичною вірою в «загірну комуну», невідповідність між метою та засобами її досягнення; розвивати навички визначення рис творчої манери письменника, аналізування прозових творів малих форм, самостійність мислення, вміння відстоювати власні переконання; виховувати гуманізм і милосердя.

Очікувані результати: учні знають зміст новели, вміють аналізувати твір, висловлювати про нього власну думку, визначати риси індивідуального стилю письменника

Тип уроку: урок застосування вмінь і навичок

Обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютерна презентація, видання твору

Перебіг уроку

***Відкиньте ж гіршу частку свого серця
І з кращою живіть – життям чистішим
В. Шекспір***

I. Організаційна частина

Вчитель розповідає притчу

Очевидно, справджується істина притчі, яку колись давно старий індіанець відкрив своєму онукові.

- У кожній людині йде боротьба, дуже схожа на боротьбу двох вовків. Один вовк - це зло: заздрість, ревності, туга, егоїзм, амбіції, брехня, фанатизм...

Інший вовк - це добро - мир, дружба, надія, істина, доброта, вірність, любов до ближнього ...

Маленький індіанець, зворушений до глибини душі словами діда, на хвилю замислився, а потім запитав:

- А який вовк у кінці перемагає?

Старий індіанець ледь помітно посміхнувся і відповів:

- Завжди перемагає той вовк, якого ти годуєш!

Добро і зло... Проблема вічна. На нашій землі поняття добро сприймається як порядність, милосердя, співпереживання, чесність. А зло – це все те страшне що заважає людині жити щасливо, примушує страждати.

II. Оголошення теми та мети уроку

Учитель. Епіграфом до уроку є слова Вільяма Шекспіра. Прошу вас прокоментувати його.

Часто в душі людини протистоять добро і зло. І кожен вільний вибирати свій шлях. Але варто пам'ятати, що людина приходить у світ для добра.

Сьогодні ми спробуємо зрозуміти всі ті труднощі й проблеми, які стосуються і Миколи Хвильового, і його твору “Я (Романтика)”.

А розпочнемо урок традиційно – з **портфолію Миколи Хвильового**, який народився, жив, навчався, спілкувався з друзями, мав складні моменти у своєму житті, і все це, безперечно, відбилося на його творчості.

III. Актуалізація опорних знань учнів.

• Запитання до учнів.

- **Псевдонім:** Микола Хвильовий
- **Справжнє ім'я:** Микола Григорович Фітільов
- **Дата і місце народження:** 13 грудня 1893 року, м. Тростянець
- **Види діяльності:** літератор, публіцист, громадський діяч
- **Напрямок літературної творчості:** «романтичний вітаїзм»
- **Ідеологічне мистецьке спрямування:** культурна інтелектуальна Європа

Європа

- **Роки творчості:** 1921–1933
- **Сімейний стан:** двічі одружений
- **Родинна любов:** прийомна донька — Любов Уманцева
- **Смерть:** 13 травня 1933 року у Харкові покінчив життя самогубством

• **Характеристика:** романтик за світосприйняттям, фанатик ідей, вірний друг

Коли народився М. Хвильовий?

М. Хвильовий народився 13 грудня 1893 року. Слід звернути увагу на дату: 13-е число, тому що вона виявилась фатальною для Хвильового,

– *Через які причини?*

Очікувана відповідь учня: Він загинув 13 травня 1933-го. Один дослідник поррахував, що, проживши 39 років, М. Хвильовий прожив тричі по 13.

Учитель. Чи згодні ви з цією думкою? Чи, можливо, хочете щось додати?

Я думаю, що багато чого не досліджено. І я вважаю, самогубство письменника вбивством... Це відповідь на той тиск, що почався з боку компартії та її ідеології. Адже знищували письменників. І в цьому трагізм послання.

Необхідно також згадати, що була ще одна записка, де Хвильовий звертався до своїх друзів з проханням піклуватися про його рідних. Отже, він відчував трагізм своєї долі.

Учень1. *Отже, трагедія митця почалася з того часу, коли він уперше в розпачі вигукнув: „Невже я зайвий чоловік тому, що люблю Україну?” Печатку приреченості він ніс усе життя. Цькування письменника почалося після публікації його статті „Україна чи Малоросія”, а його гасло „Геть від Москви!” стало підставою для нападок і звинувачень у тому, що він хоче відірвати українську літературу від російської. Марно намагався пояснити Хвильовий свою позицію, що він не ворог своєму народові. Його не чули й не хотіли чути. Пролунав фатальний постріл. Хіба це не трагічний вибір?..*

Учень2. *Отже, М. Хвильовий щиро вірив у комуністичні ідеї, відстоював їх пером і зброєю. Але яким би відданим комунаром не був, у своїх творах він відобразив дійсність об'єктивно. Ми бачимо розчарування письменника у світлих комунарівських ідеалах. Він відчуває, що його народ чекає страшне лихо, і покінчив життя самогубством. Ми не можемо засуджувати письменника за такий вибір. Але варто зробити висновок, що не існує у світі таких ідей, за які можна було б заплатити людським життям... Душевні суперечності, на мою думку, погубили талановитого письменника.*

Учитель Я1 РОМАНТИК Загадка смерті людини завжди залишиться загадкою... Проте письменник написав передсмертного листа, який дає змогу хоча б частково зрозуміти таємницю цієї трагедії. Ось цей лист: **“Арешт Ялового – це розстріл цілої генерації. За що? За те, що ми були найщирішими комуністами? Нічого не розумію, за генерацію Ялового відповідаю перш за все я, Микола Хвильовий.**

Хай живе комунізм!

Хай живе соціалістичне будівництво! Хай живе комуністична партія!”

Отже, Миколу Хвильового, як засвідчує цей лист, вбила невідповідність його романтичних уявлень.

Я2

Чого ви повертаєтесь і так жалкенько по-рабськи посміхаєтесь до російського міщанина? Все одно п'ять з плюсом не поставить....

про комунізм з реаліями життя.

IV. Опрацювання теми уроку

Отже, ми маємо новелу, в якій суперечності відображено, на мій погляд, дуже яскраво.

– Чому присвячено цю новелу?

Учень. М. Хвильовий присвятив новелу “Цвітові яблуні” М.Коцюбинського.

Учитель. По-перше, М. Хвильовий був пильним учнем М. Коцюбинського. По-друге, у “Цвітові яблуні” теж виведено персонаж із роздвоєною свідомістю. Однак торжествує у цій трагедії творча, життєстверджуюча сила. Тобто все починається з весни, з цвітіння і з надії на життя.

Учитель. А закінчується ця новела ?

Учень . Смертю. Тим, що головний герой цієї новели вбиває свою матір.

Учитель. Ви мали виконати випереджувальне завдання: пояснити, чому новела називається так дивно – “Я (Романтика)”. Ви знайшли відповідь на це запитання?

Учень Вважаю, що головний герой живе одразу двома життями. Одне – це коли він на службі, а друге – це його мати. Ці два життя перехрещуються, і він змушений обирати якесь одне з них. Це завершується трагедією. Одне Я – це людина з моральними цінностями , а друге Я – це „загірне”, романтичне, абстрактне й водночас злочинне.

Учень. Головний герой зазначає : „ Я – чекіст, але я людина”. На мою думку, одне Я – це справжнє, конкретне, людське; інше Я – „загірне”, романтичне, фальшиве.

Учитель. Вважаю, що із завданням ви справились, і правильно пояснили назву **новели**. Давайте пригадаємо особливості **новели** як різновиду оповідання. (слайд 9)

Новела (з італійської – новина) – це невеликий розповідний художній твір про незвичайну життєву подію з несподіваним фіналом

Психологічна новела є своєрідною стенограмою психологічних станів ліричного героя, його почуттів і настроїв.

Учитель. Охарактеризуйте образи твору, підкреслюючи лаконізм авторських характеристик . Розкрийте символічний зміст образів

Учень. *Мати* (матір Марія – Божа й вселюдська мати – центральний гуманістичний символ новели, символ надії, любові, життя, материнського всепрощення);

Доктор Тагабат (доктор Тагабат – “людина з холодним розумом і каменем замість серця”, безглуздо жорстокий п’яниця й людоджер);

Дегенерат (дегенерат – вартовий революції з душею “палача з гільйотини”);

Андрюша (Андрюша – людина з нормальною психікою, “чекіст мимоволі”);

Інсургент “Я” “Я думаю: так треба”, “Я” – “м’ятежний” син – “чекіст, але й людина”, комунар, що у вогні фанатизму вбиває рідну матір і відтоді вже остаточно не людина, а тільки чекіст.

Учитель. Ви підготували дослідження: які з образів є цілісними, а які роздвоєними. (дослідження в електронному вигляді)

РОБОТА З ТЕКСТОМ

- Де відбуваються події?
- З ким мають справу судді?
- Що свідчить про занепад держави, про зубожіння суспільства?
- Які прізвища підозрюваних? Чому?
- Хто хоче врятувати матір головного героя?
- Хто підштовхує до вбивства?

- Як реагує на події дегенерат?
- Чому синедріон так поспішає виконати вирок?
- Чи була нова влада месією? Чому?
- Чому автор не дає імені головному герою?
- Чи можемо ми вважати вбивство матері злочином?

Учитель. Отже, ми маємо найголовнішу проблему цієї новели. Герой убиває свою матір. Я попрошу зачитати уривок вбивства матері.

(уривок „Здіймалися огні...горіли озера загірної комуни”.)

САМОСТІЙНА РОБОТА

Учитель. Жахлива ситуація. Однак я зараз скажу ще жахливішу річ. Проте я сподіваюсь, що ви спробуєте мене переконати у протилежному, зачитавши письмові відповіді. Отже, мені здається, що те, що сталося в новелі є цілком виправданим. Герой цієї новели зробив правильно, вбивши свою матір, у нього не було вибору. Ви з цим погоджуєтесь?

Учень. На мою думку, вибір він мав. А що найстрашніше – він його усвідомлював! Ми постійно бачимо його сумніви. Він знав, що його мати віруюча людина. Але до того моменту, як її разом з іншими черницями привели до “чорного трибуналу комуни”, він ставився до цього цілком спокійно. З іншого боку, в нього постійно виникають ці сумніви, коли він бачить весь той жах, що відбувається в самому трибуналі. І собі ті сумніви пояснює. Він насправді не хоче мати того вибору. Тобто він справді був фанатиком, і йому так було легше. Але ті осяяння, які все ж таки з ним траплялися, свідчать про те, що вибір він мав.

Учень. Людина завжди стояла перед проблемою вибору. Главковерх чорного трибуналу служить благородній справі : його кличе „загірна комуна” – країна щастя і благодаті для всіх голодних і спраглих. Але це – мрії, насправді герой іде в нікуди, до цілковитої безвиході. Але хто мав право тоді судити солдата революції за вбивство матері? Ніхто, окрім власної душі. А душа ця – роздвоєна: Я – чекіст, але я й людина. Така людина позбавляється людської моралі й навіть природного інстинкту – любові до матері.

Учень. А на мій погляд, це дуже слабка людина, такі навіть не намагаються шукати іншого виходу. Він прийняв нав’язану йому ідею і не захотів шукати нічого іншого для себе, бо це занадто складно, бо треба боротися з собою. Набагато легше просто розстріляти, і – все. Все закінчилось, і не треба думати, хвилюватися... А вбивши свою матір, він довів вірність ідеї, втративши людське єство.

Учитель. Образ Матері можна сприймати ще й як символ. Як ви думаєте, що це за символ?

Відповіді учнів:

– Батьківщини.

- Усього доброго, що є в житті.
- Це символ України.

Підсумок уроку

Учитель. Світ поділений на дві частини – добро і зло, між якими точиться запекла боротьба. Що сильніше?

Учень. *Добра більше, адже, якби це було не так, світ уже загинув би. У новелі Миколи Хвильового «Я (Романтика)» добро уособлюється в образі матері з біблійним ім'ям Марія, котра є «втілений праобраз тієї надзвичайної Марії», яка стоїть на грані невідомих віків — Діви Марії, Матері Божої. Син земної матері — вірний революціонер. Він головний у чорному трибуналі, який виносить невинним людям тільки один вирок — смерть. Душа романтика революції розділена навпіл. Коли він втомлюється від своєї страшної роботи і закриває очі, перед ним з'являється образ матері. Вона дивиться на нього люблячим, лагідним поглядом, бере його обличчя у свої сухі старечі долоні і називає його м'ятежним сином, який зовсім замучив себе. Він розуміє, що в цій кімнатці не фантом матері, а частина його власного «я», яка ще тягнеться до чогось світлого, до душевного тепла. Образ матері не дає його свідомості повністю зануритися у непроглядну чорноту зла. Марія своєю тихою молитвою, дотиком ласкавих рук, жалістю до сина бореться зі злом у його душі, намагається вирвати його з обіймів жорстокої дійсності, вивести з того кута, у який він сам себе загнав. Не кожна жінка може народити Бога, але як жити матері, яка народила Диявола? Її смерть від руки сина закономірна, але зерна добра, які вона розсівала навколо себе, не повинні загинути, якщо навіть у доктора Тагабата щось ворухнулося в душі, коли він зрозумів, що ось зараз на його очах станеться найстрашніший злочин: син уб'є матір. Марія ні в чому не звинувачувала свою дитину, її безмірна любов і жалість до сина була всепермагаючою. Своєю смертю від руки сина вона нам ніби говорить: «Ні! Так не повинно бути!» І якщо з цією думкою ми закриємо твір М. Хвильового, то значить, добро сильніше за зло і обов'язково в цій битві переможе.*

Учитель. Які моральні висновки ви зробили після прочитання новели «Я(Романтика)»?

Учень. Жахливі й нічого не варті ті ідеї та ідеали, заради яких проливається кров, втрачається совість, здійснюється вбивство матері.

Людина повинна бути чесною не лише з іншими, а й сама із собою.

Треба вміти протистояти грубій силі, відстоювати свою життєву позицію.

Фанатизм — не гідне людини явище.

Жодна благородна мета не може виправдати антигуманних засобів її здійснення.

Учитель. Хотілося б лише підкреслити, що сталося вбивство найсвятішого для людини, для нації, для народу!..

Учитель. Давайте спробуємо написати вірш Фібоначчі

Показовий
Урок
Української літератури
В одинадцятому класі
Провів учитель Самаруха Олександр Вікторович
Нами було розглянуто новелу Миколи Хвильового «Я (Романтика)
На уроці були присутні гості: колеги-філологи, члени адміністрації та
атестаційної комісії

VI РЕФЛЕКСІЯ
Я ЗРОЗУМІВ
Я ПРИГАДАВ
Я УСВІДОМИВ
Я НАВЧИВСЯ
Я ДІЗНАВСЯ

VII. Домашнє завдання. З'ясувати роль пейзажу та інтер'єру в новелі. Написати твір-мініатюру «Конфлікт фанатизму й людяності у новелі М.Хвильового «Я (Романтика)»

Я
Романтика
Психологічна поема
Присвячена цвіту яблуні
Автора Миколи Хвильового про часи
Коли трійця чекістів вершила суд над невинними людьми

Я
Синедріон
Вершитель долі
Винних і невинних

Не обговорюється: обов'язково всіх розстрілюємо

Зі мною друзі-негідники: доктор Тагабат, дегенерат, Андрюша

Я

Синедріон

Вбивця людей

Розстріляв власну матір

Бо я вірний ідеалам комунізму

ДОДАТОК

Новела — невеликий за обсягом прозовий епічний твір про незвичайну життєву подію з несподіваним фіналом, сконденсованою та яскраво вималюваною ідеєю. Новелі властиві лаконізм, яскравість і влучність художніх засобів. До композиційних канонів новели належать: наявність строгої та згорненої композиції з яскраво вираженим композиційним осередком (переломний момент у сюжеті, кульмінаційний пункт дії, контраст чи паралелізм сюжетних мотивів і т. д.), перевага сюжетної однолінійності, зведення до мінімуму кількості персонажів. Персонажами новел є, як правило, цілком сформовані особистості, які потрапили в незвичайні життєві обставини.

Словник новели

Амазонянки (амазонки) — у грецькій міфології войовничий народ у Малій Азії та на узбережжі Азовського моря, що складався лише з жінок.

Будда — засновник буддизму Сідхатха Гаутама (632–544 рр. до н. е.).

Версальці — тут у значенні контрреволюціонери, за аналогією до зосереджених у Версалі контрреволюційних військ на чолі з А. Тьєром і М. Мак-Магоном для боротьби проти Паризької комуни 1871 р.

Дегенерат — Людина з ознаками дегенерації; виродженець.

2. перен., зневажл. Людина аморальної, негідної поведінки; виродок.

Конфуцій — давньокитайський філософ, педагог і політичний діяч.

Лаотсе (Лао-цзи) Лі Ер (VI–V ст. до н. е.) — китайський мислитель.

Магомет (Мухаммед) — засновник ісламу.

Месія — у релігійному вченні посланець Бога, який здійснить спасіння людства.

Синедріон — рада старійшин, вищий державний орган із політичними й судовими функціями в древній Іудеї. Тут — рада, вищий орган.

Теософи — прихильники теософії, релігійно-філософського вчення про можливість «безпосереднього осягнення бога» за допомогою містичної інтуїції та одкровення, безпосередніх контактів із потойбічними силами.

Хетейський ієрогліф — письмена хетських племен у Малій Азії, які утворили в першій половині II тисячоліття до н. е. державу з високою культурою.

Штаб Духоніна — мається на увазі начальник штабу й головнокомандуючий російської армії, який не визнав Жовтневої революції та на початку грудня 1917 р. за наказом М. Кириленка був розстріляний у Могилеві. «Відправити в штаб Духоніна» — евфемізм, що означає «розстріляти».

Вірш Фібоначчі

1

Я

1

Романтика

2

Цвіту яблуні

3

Новела Миколи Хвильового

5

Про боротьбу добра і зла

Пісня живе серед нас**Розробка уроку з музичного мистецтва в 5 класі****Стахова Ірина Олександрівна,****вчитель музичного мистецтва комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 8 Вінницької міської ради», спеціаліст вищої категорії****Мета: Формування ключових компетентностей:***(ціннісно-смислові, громадянські, навчально-пізнавальні, інформаційні, комунікативні, проектно-технологічні)***Загальнокультурної:** уміння оцінювати пісенну та музичну спадщини рідного народу**Предметної:** ознайомити учнів з особливостями українських народних побутових пісень, розглянути розмаїття народних побутових пісень, ознайомитися з жанром варіації на прикладі творів композитора Л. ван Бетховена;

- розвивати емоційно-чуттєву сферу, музично-образне мислення, музичний ритм та слух, культуру слухання і аналізу музики; вміння учнів виконувати народні пісні, розрізняти на слух засоби музичної виразності та впізнавати зміну основної теми у варіаціях, вміння надавати характеристику засобам виразності побутових пісень, порівнювати вокальні та інструментальні твори, що написані на основі народних

Виховувати інтерес до української народної пісні та класичних творів, що написані на основі народних пісень.

Тип уроку: комбінований, урок заглиблення в тему.**Обладнання:** музичний інструмент, мультимедійна дошка, мультимедійна презентація, портрети Л. ван Бетховена, С.Клмовського, Т.Пандури.**Основні поняття для засвоєння:** побутові пісні та їхнє розмаїття, особливості виконання та тематика, варіації.**Твори які вивчаються на уроці:**

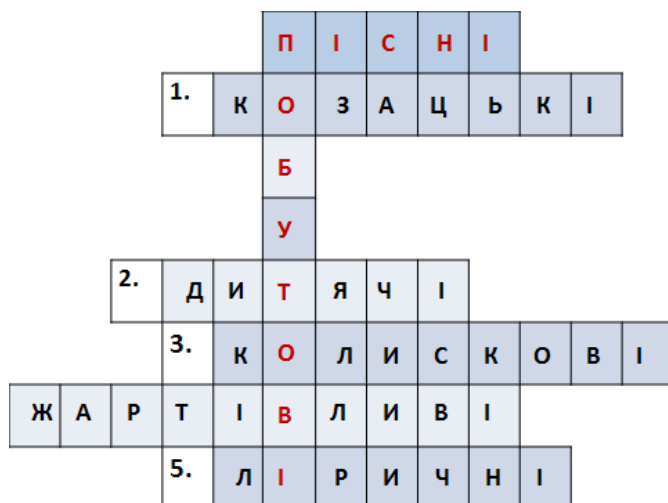
- ✚ Українська народна пісня «Їхав козак за Дунай» у виконанні хорової капели (а капела) та народного оркестру.
- ✚ Л. ван Бетховен. Варіації на тему «Їхав козак за Дунай». Українська народна пісня «Їхав козак за Дунай» — розучування.

Хід уроку

1. Музичне вітання.

Організаційний момент. Мотивація до навчання.

2. Актуалізація опорних знань: у формі кросворду.

1. Пісні про життя козаків, їх героїчні подвиги.
2. До якого жанру відносять заклички, потішки, забавлянки, мирилк, скоромовки.
3. Пісня для заколисування немовлят.
4. Пісні з народним гумором, жартами та дотепністю.
5. Пісні про любов до коханої людини, матері, рідної землі.

3. Бесіда про особливості побутових пісень.

Надзвичайним скарбом нашого народу завжди була пісня. Українці співали в будень і в свято, в рідному домі та на чужині, виливали свою радість і тугу. Пісні про родинне життя і побут, прагнення народу до волі та пошуки кращої долі становлять окремий пласт народної творчості і називаються побутовими. Побутові пісні надзвичайно різноманітні за тематикою, сюжетами та мотивами.

- ❖ **У побутових піснях мелодія**, як правило, нескладна, часто повторюються фрази або окремі слова, приспів іноді відсутній. Розповідь ведеться від головного героя або декількох осіб.

Музичний словничок

Побутові пісні — це пісні, в яких відображено почуття, переживання та думки людини, пов'язані з її особистим життям та життям усього народу. Виділяють пісні: козацькі, дитячі, колискові, ліричні, танцювальні, жартівливі, весільні, кріпацькі та інші.

4. Історія про пісню. (Перегляд відео)

Доля відомої української пісні «Їхав козак за Дунай» має цікаву, майже трьохсотлітню історію. Українці співали її ще в середині XVIII століття, а невдовзі вона набула популярності й у Західній Європі.

Пісня, як і молитва не має кордонів, її не можна ні ув'язнити, запроторити за ґрати, чи як матеріальну річ, поставити у сховок. Пісня, яка сповнена переживаннями серця та великою космічною енергією, виривається з душі автора та летить у всесвіт.

(Перегляд слайду з картою, де позначені країни, в яких співали пісню «Їхав козак за Дунай»)

Якось німецький композитор Л. ван Бетховен почув цей мотив у Відні. Так народився твір — варіації на тему пісні «Їхав козак за Дунай». Композитор кілька разів опрацьовував мелодію і створив обробки для голосу в супроводі фортепіано, скрипки та віолончелі й обробку для фортепіано і флейти, що увійшли в збірник «Варіації на російську тему». Згодом пісня долинула до Італії і залишилася там у творі італійського композитора Томмазо Траетта. Учень В. Моцарта — композитор Й. Гуммель та німецький композитор Й. Шнайдер теж написали обробки цієї пісні для інструментів і хору.

Слова популярного пісенного твору переклали французькою, чеською, англійською мовами; він навіть подолав відстань через океан і опинився в Америці. Яким же чином ноти пісні «Їхав козак за Дунай» потрапили до рук європейських композиторів та хто насправді її автор?

Хто ж так геніально відчув божественний космічний сигнал, та пропустивши крізь власне серце, створив музичний шедевр. Чи може ім'я творця пісні забуто, і авторство приписується цілому народу?

Науковці з'ясували, що створив пісню Семен Климовський — козак Харківського полку. Отож авторська пісня, написана три століття тому, стала не тільки українською народною, а й підкорила увесь світ.

Так народна пісня поєднала народну творчість і професійну музику.

Музичний словничок

Капела — великий висококваліфікований хоровий колектив, здатний виконувати музику для хору з інструментальним супроводом або без нього.

5. Поспівка.

Вправи для розвитку музичного слуху та голосу.

6. Розучування пісні.

Українська народна пісня «Їхав козак за Дунай».

Знайомство зі змістом пісні. Усвідомлення змісту і характеру твору, виявлення характеру мелодії, руху мелодії та ритмічних особливостей. Розучування пісні по фразах.

7. Музичне сприймання.

Українська народна пісня «Їхав козак за Дунай» у виконанні хорової капели (а капела) та народного оркестру.

Л. ван Бетховен. Варіації на тему «Їхав козак за Дунай».

8. Аналіз твору мистецтва.

- Опишіть свої враження від прослуханих творів.
- Як змінилась українська пісня у творі Л. ван Бетховена?
- Які засоби виразності використав композитор у своїх варіаціях? Охарактеризуйте їх (робота в групах).
- Пригадайте, які твори Бетховена ви слухали раніше.
- Як пов'язана між собою професійна та народна музика?

9. Відомості про композитора. Прийом «Аукціон» (що ми знаємо про Бетховена)

Людвіг ван Бетховен — видатний німецький композитор, творам якого властиві ясність і чіткість побудови, сила, неймовірне відчуття гармонії зі світом та утвердження життя. Він написав 9 симфоній, 11 увертюр, 5 концертів для фортепіано, сонати, балет, оперу «Фіделіо», чимало пісень та інші інструментальні й вокальні твори.

Про твори композитора. У творчості Л. ван Бетховена простежуються мотиви й інших українських пісень. Андрій Розумовський — син останнього українського гетьмана — навіть замовив композитору три квартети.

У першому з них Бетховен використав мелодію української народної пісні «Ой надворі метелиця», в другому і третьому — варіації на тему пісні «Від Києва до Лубен». Зацікавився композитор і українським танцем «Козачок», мелодію якого використав одразу в двох сонатах. А в славетній Дев'ятій симфонії звучать мотиви козацьких пісень.

Хочеться звернутись до творчості ще одного композитора, який створив аналог відомої пісні, а саме польської пісні «Гей, соколи!» (перегляд відео).

Тимко Падура (пол. Tomasz Padurra, також Тиміш Падура, Томаш Падура, Tymko Padura; 21 грудня 1801 — 8 (20) вересня 1871) — польсько-український поет, композитор та торбаніст. Автор відомої польсько-української пісні «Hej, sokoły». Народився на Вінниччині у м.Іллінці.

Був співцем козаччини, популяризував український фольклор та музику. До своїх текстів складав мелодії, завдяки чому вони ставали народними.

Фізкультхвилинка під сучасну обробку пісні «Їхав козак за Дунай».

10. Робота в групах.

А) виготовлення лепбука «Пісня живе серед нас»:

Б) Робота з картою (позначити країни, де була поширена мелодія пісні «Їхав козак за Дунай»).

В) Прочитати вислови Бетховена.

«Нема нічого прекраснішого, ніж робити щасливими багатьох людей».

«Музика має висікати вогонь з людських сердець».

11. Виконання творчого завдання.

Спробуйте самостійно виконати ритмічний супровід до пісні «Їхав козак за Дунай». Намагайтеся створити різні варіації до кожного куплету. Імпровізуйте!

Згадаємо ж давайте у цю мить,
Що українці — це народ співучий —
Ніщо не може нашу пісню зупинить,
Наповним піснею наш край квітучий!

Виконання музичного калейдоскопу: «Їхав козак за Дунай» - «Hej, sokoły» - переклад українською «Гей, соколи».

Якось у розмові з письменником М.Левицьким Семен Климовський сказав: «Ні в якому разі не можна виривати траву, що росте біля вуликів, до самої землі, бо ж бджілка, яка летить у свій дім, під вантажем пилку та воску може впасти і вже не підніметься, приклеївшись до землі, так і загине.» Відповідь проста:

Саме тим особам посилає Всевишній потоки великої творчості, хто в людині та навіть в комасі, бачить образ всесвіту, за життя якого слід боротися тілом та словом.

12. Узагальнення вивченого матеріалу. Рефлексія. Вправа «Продовж думку»

Сьогодні на уроці Я зрозумів ...

Я запам'ятав ...

Мені сподобалось ...

Хотілося б ще...

13. Оцінювання.

Екологічна мозаїка
Сценарій виховного заходу
«Ми люди, поки є природа»

Поважук Олена Степанівна ,
вчитель біології комунального закладу «Загальноосвітня
школа І-ІІІ ступенів 36 Вінницької міської ради», спеціаліст
вищої категорії, старший учитель

Борячук Олена Михайлівна,
вчитель географії, комунального закладу «Загальноосвітня
школа І-ІІІ ступенів 36 Вінницької міської ради»,
спеціаліст вищої категорії, старший учитель

Мета: розширити і систематизувати знання учнів про джерела техногенного забруднення навколишнього середовища, вплив на довкілля хімічних речовин; удосконалити навички природоохоронного характеру; розвивати вміння спостерігати, порівнювати; виховувати бережливе ставлення до природного середовища і бажання брати участь у природоохоронній діяльності.

Голос (за сценою)
 Є Божий храм,
 Є храм науки,
 А навкруги – природи храм,
 Де є ліси, озера, луки,
 Які дарують щастя
 нам.
 (Танець)

1- й учень

Природа! З дитячих років ми звикаємо до її чарівної краси. Любимо бувати в лісі, в полі, радіємо спілкуванню з нею. Адже Людина є частиною природи. А самій природі ми зобов'язані своїм існуванням, досконалістю і могутністю.

2- й учень

Хоч скільки б ти не жив на світі літ,
Та завжди викликає хвилювання оцей вишневий цвіт,
Рожеве яблуневе квітування.
В зеленому мереживі листків черемхи молочно-білі,
Рясним дощем злітають пелюстки,
І падають на трави гостролисті

3- й учень

Біля дороги гілку нахилю,
Пахучу гілку вишні, ще з рососою...
Он клен схиляє голову свою
Перед її чарівною красою.
Стоять сади в вінчальному вбранні,
І соловей весільну їм співає,
На росяних стежках веселка грає –
Серця радіють сонцю і весні
(Звучить симфонічна музика.)

4- й учень

Весна оновлення дарує,
Все сподівається, живе,
І по планеті теж крокує,
Тисячоліття вже нове.
Що ж принесе воно планеті,
Нове тисячоліття, третє ?!

5-й учень

Що принесе? Проблем
багато,
До них ми звикли, що й
казати!
Природа допомоги
просить...

Але ж ми якось жили й досі!

6-й учень

Земля рідна – природи ім'я
Понівечина скрипка моя!
Як могла в світі цім жити я?
Як могла благоденствувати? Як?
В ніжності просинатись рано,
Коли ти помираєш в ранах?
Як могла купувати квіти,
Коли ти десь благаєш "Жити"!?
Як не чула моя душа,
Що здригаєшся ти від ножа?
Як дивлюсь вам, Природо, в вічі !...
Понівечена скрипка моя,
Як могла приспокійно жити я?
Я караю себе сама,
Бо прощення мені нема...
Рятувати іду твою вроду,
Моя житнице, сестро-природо.

7-й учень

І є ж такі байдужі люди!
Що ж із Землею далі буде?!
Що ми залишимо онукам,
Якщо сидіти, склавши руки?
Ми їх позбавимо краси...

8-й учень

А штучні зробимо ліси,
І гори будуть синтетичні –
Не дешево, але практично?
Щоб не чіплялася зараза,
Ходити будем в протигазах.
В повітрі ж буде скрізь отрута!
То й не страшна хвороба люта.

9-й учень

Говорять, що гряде кінець життя,
Що вже з'явилися дірки озонні.

Ми теж не вірим в наше майбуття,
Бо вже давно живемо у чорній зоні.
Ридає природа, страждає планета,
Земля ерозійна і в чорних тенетах.
Ми сонця не бачим, затягнуте смогом,
Живе все кричить: “Спасіть, ради Бога!”

10-й учень

Чи будуть дні ці небувалі,
Чи прийдуть часи без аварій?
Невже ця планета загублена,
Бо в нас атмосфера забруднена.
(Тіна Кароль «Україна це я» - пісня)

1-й учень

В наш час в Україні склалася загрозлива екологічна ситуація. П'ята частина її населення живе за умов, коли рівень забруднення атмосфери значно перевищує гранично допустимі норми.

2-й учень

За даними Вінницької санепідемстанції ми дихаємо повітрям, в якому пилові забруднення в 10 разів перевищують норму.

3-й учень

Окиси азоту - в 1,9 раза
Формальдегіди - в 1,6 раза.

4-й учень

Хлористий водень - в 1,8 раза
Користуємося водою, в якій кольорові забруднення перевищують норму в 1,2 раза.

5-й учень

Запахи - в 1,5 раза
Каламутність - в 2,4 раза
Залізо - в 1,5 раза.

6-й учень

Це призводить до росту захворювань серед вінничан. Так, у минулому році захворіло бронхіальною астмою 157 осіб, альвеолітами - 265 осіб.

7-й учень

Туберкульозом - вперше 58 осіб
Хворобами системи кровообігу -748 осіб.

8-й учень

Гіпертонічною хворобою - 943 особи
Стенокардією – 400 осіб
Інфарктом - 102 особи.

9-й учень

Вода не просто так речовина,
Сполука елементів водню й кисню.
Південний Буг – у нас така ріка,
А люди в неї бруд весь тиснуть.

10-й учень

В воді тепер купатися не можна!
Про це повинна знати дитина кожна!
Бо марганець та аміак в воді панують,
І кожен, хто скупатись схоче, повірте, дуже ризикує!

1-й учень

Природа і Україна – нероздільні. Ми живемо на землі українській, де пахне полин і чебрець, де проходить наше дитинство. Але зараз на цій землі вирубуються ліси, міліють ріки, забруднюється повітря.

2-й учень

Це голос правди.
Ця інформація довгий час була призначена тільки вузькому колу і мала гриф “секретно”. Я хочу поділитися з вами фактами, що характеризують екологічну ситуацію на Вінниччині: промислові підприємства скидають у ріки й водойми щороку близько 2 млн. тон речовин, що містять фтор, фенол, пестициди тощо.

3-й учень

Схоже, що на головній річці Вінниці можна “ставити хрест”. Згодом в ній не буде риби – тільки жаби сповіщатимуть про те, що засмічена калюжа в центрі міста таки існує. Рівень кисню в річці знизився до небезпечної межі. Багато років фахівці б’ють на сполох. Лабораторні дослідження виявили, що купатися у річці теж небезпечно, адже можна підхопити кишкову інфекцію, алергію.

4-й учень

А воду з Південного Бугу, яку ми п'ємо, пити недопустимо, оскільки в ній багато отрутохімікатів, комунальні стоки, які містять солі ртуті, свинцю, міді, кадмію тощо. А результатом є різні захворювання: 80% всіх хвороб – наслідки води, яку ми п'ємо.

5-й учень

Ви кажете: «Руйнуються ґрунти,
Людино, свою землю захисти!»
Отож, вже сьогодні у власних руках ти
тримаєш майбутнє планети. І лише ти
відповідальний за це. Від тебе, від твоїх
практичних рішень, залежить яким буде
майбутнє Землі і людства.

6-й учень

Людство прагне всесвіт досягнути
І себе у ньому зрозуміти,
А тривожне - Бути чи не бути?
Власно над планетою висить.
На землі, у домі вселюдському,
Протиріч і негараздів тьма.
Будьмо, люди, обережні в ньому,
Іншого житла у нас нема.

7-й учень

Життєдіяльність людини всупереч законам природи неможлива.
Людина залишається дитям природи і повинна кожен свій крок робити обдумано,
виважено, відповідально, щоб не повторилась помилка Чорнобиля.
Біль відгукнулася болем у серцях мільйонів людей. Наша країна вперше відчула на
собі таку грізну силу, як ядерна енергія, що вийшла з-під контролю.

Фільм «Чорнобиль».

8-й учень

Земля батьків, укрита чорним пилом,
Це чорний біль, це горе нас усіх.
Скорить хотіло, але не скорило,
Убить хотіло, та не вбити їх.
Отих людей, що ними пережиті
Усякі біди і страхіття всі
Це діти і онуки їхні будуть жити

На цій згорьованій, але своїй землі.

9-й учень

Можливо, коли всі люди почнуть думати над майбутнім і відповідати за свої дії і дії один одного, подарують природі, землі, іншим людям частину себе і свого серця і своєї любові – планета безсумнівно розквітне.

10-й учень

З любові взяв початок
світ

Існує він мільйони літ.
Чому ж навколо війни
нові?

І бійки, і розливи
крові?

А винні ми – байдужі
люди

За те,
що є, за
те, що
буде.

Забули Божий заповіт,
Занапали цілий світ.

І стогне зранена Земля,
І помирає немовля.

За що ж йому в цей день вмирати?

Стоїть в печалі Божа Мати,

І плаче матінка Земля

Її біда – чиясь вина...

1-й учень

А що можете зробити ви, щоб покращити стан довкілля, забезпечити наше виживання і виживання наступних поколінь?

(Роздаються кольорові стрічки)

2-й учень

А тепер погляньмо на ваші відповіді

Що ж може зробити кожен з вас?...

- зелена смужка – очистити джерела

4 - жовта смужка – виготовити годиннику

3 - блакитна смужка – прикрасити садибу

- біла смужка – посадити дерево.

3-й учень

Тепер ми бачимо, що кожен з вас може все. Зробивши цей маленький особистий внесок – зусилля усіх перетворяться на могутню співпрацю, що може врятувати нашу планету, наш рідний край, і все знову буде квітнути як ці ромашки – символи квітучої Української землі.

4-й учень

Шануй, примножуй скарб неоціненний,
Який вручила нам свята Земля!
Насаджуй сад, і прочищай джерела,
І скривдити не дай маленьке пташеня.

5-й учень

Запам'ятайте!

- Якщо кожен з вас зекономить на одну чверть один зошит, то збережеться 115 гектарів лісу!
- Місце, де ви розпалювали багаття, не заросте травою ще 5-7 років!
- Для повного розкладання паперу в землі потрібно 2 роки, металевої бляшанки – 9 років, для поліетиленового пакету – 20 років, а для скла – 1000 років!
- Щорічно в нашій країні утворюється близько одного мільярда тонн відходів, а звалища зараз займають 160 000 гектарів!

6-й учень

Тому, скажу вам наостанок:
Слід впроваджувати технології безпечні,
Тільки тоді вони будуть доречні!
Економно витратити,
Ретельно зберігати,
Не розкидати, а збирати
Все сміття, і сортувати.
Лише під таким девізом
Повинно наше місто працювати!

7-й учень

А щоб знати, куди сміття здавати
Та його переробляти,

Такі адреси треба пам'ятати:

- вулиця Соборна, 59 - фірма переробки сміття «Ековін»;

- вулиця С. Зулінського, 21 - товариство «Вінспецпостач»;

- вулиця Ватутіна, 19 - товариство «Подільська Січ».

На жаль, сьогодні в нашому місті таких фірм лише три. Саме ці фірми можуть допомогти нам зробити наше місто чистим.

8-й учень

О Боже, дай повік любити край,
Де квітка, пташка і зелений гай,
Де кожна вірна тій землі дитина.
Живе єдиним словом: Україна.

9-й учень

Людина - захисник живого на Землі.

Тому ми обіцяємо:

- Бути гідними захисниками рідної природи. (всі разом)

Ми вимагаємо:

- Накладати штрафи на підприємства та людей, які забруднюють природу!
- Збільшувати їхній розмір за викиди сміття в несанкціонованих місцях!

Ми закликаємо:

- Дотримуйтесь правил охорони довкілля!
- Посадіть хоча б одне деревце!
- Навчіться самі і навчіть своїх близьких сортувати сміття!

Ми благаємо:

- Побудуйте сміттєпереробний завод!
- Доглядайте своє місто, свої води,
- І тонесеньку билиночку любіть,

- Не калічте звірів у природі.

Пісня

Від бруду стогнуть ріки,
Стоять в журбі поля,
Забруднене повітря
І скривджена земля.
Людино схаменися,
Спинися хоч на мить.
Навколо озирнися –
Невже так можна жити?

Приспів:

І зимою, й літом,
Пам'ятаймо я і ти,
Треба нам природу берегти.
Щоб сміялись діти
І цвіла моя земля
Будем світ любити - ти і я.

Буг від горя плаче,
Від болю ліс мовчить.
І, тяжкий докір наче,
Чорнобиль маячить.
Невже не буде зрання
Янтарною роса,
Земля страждає в ранах,
Зника її краса.

Приспів:

І зимою, й літом,
Пам'ятаймо я і ти,
Треба нам природу берегти.
Щоб сміялись діти
І цвіла моя земля
Будем світ любити - ти і я.

10-й учень

Хочеться звернутися до ровесників.

Любі друзі!

Разом спробуймо врятувати Землю від екологічної катастрофи. Ми молоді, сильні, будемо й мудрі. Давайте усвідомимо, що ми – частинка планети, що її доля в наших руках.

Врятуймо Землю! Якщо кожен із вас врятує маленьку Батьківщину – свій рідний край – то через десятки, а може і сотні років, він озветься в серцях вдячним дзвоном.

Гарна, велика країна моя,
В ній і озера, річки і моря,
Гори високі, степи і ліси.
Скільки багатства і скільки краси.
Батьківщини рідної сади
Нахилились цвітом до води
Кожна гілка – в сонці, у теплі,
Щедро пахне соками землі.
Батьківщини рідної гаї
Кличуть мене в затінки свої
Зупинись і слухай солов'я
І відчуй, що це – земля твоя.

Формування безпечної соціальної поведінки в дитини

**Докійчук Тетяна Володимирівна,
методист з практичної психології та соціальної роботи
комунальної установи «Міський методичний кабінет»**

Сучасні діти, підлітки потребують забезпечення комплексом суб'єктивних установок, котрі нададуть можливість адекватно реагувати на гострі соціально-психологічні ситуації та реалізовувати власні прагнення незалежно від впливу на особистість.

Існують певні види поведінки, які змушують дітей попадати під вплив оточення і з легкістю піддаватися впливу ззовні. Одним із видів, який несе соціальну небезпеку в спілкуванні є маніпулювання. Про даний метод варто знати, щоб, ухвалюючи важливі для себе рішення, не потрапити на гачок і не дати комусь скористатися розгубленістю, щиросердністю чи сумлінністю. Існують поширені види маніпулятивного впливу на свідомість дитини найчастіше це:

- **Почуття провини.** Це ті моменти, коли на слова маніпулятора у людини виникає безпідставне бажання загладити свою провину за допомогою того, що хоче маніпулятор.

Наприклад: - Я ж тобі допоміг з контрольною роботою!!! Тому дай мені списати домашнє завдання!!!

- **Почуття страху.** Маніпулятор може використовувати погрози.

Наприклад: - Не погодишся на наші умови – твої «цікаві світлини» побачать всі у школі»

- **Благородні почуття.** Граючи на почутті обов'язку, маніпулятори просять про допомогу або наполягають на щось заради благородного призначення.

Наприклад: - Ми ж одна компанія, друзі з дитинства. Треба помститися за те, що образили нашого друга! Це справа честі!

- **Тиск на жалість.** Наприклад, використання своєї безпорадності або хвороби, щоб не робити щось або щоб щось зробили за нього.

Наприклад: - Подруго, я сьогодні чергова в класі, але погано себе почуваю. Дуже болить голова і живіт. Вже всі пішли додому, а в класі прибрати треба. Зроби це за мене!

- **Лестощі або комплімент.** У цьому прийомі виявляється вплив на підсвідомість людини: утішні висловлення здатні потішити слух опонента, послабити критику на свою адресу, створити необхідну атмосферу визнання людських достоїнств.

Наприклад, можуть підкупити слова: "... ти добра і розумна людина, з гарним почуттям гумору...". Честолюбна людина ставить перед дилемою - або прийняти дану точку зору, або відкинути втішну оцінку і вступити в суперечку.

- **Несподіване одкровення, чи раптова чесність.** Цей спосіб маніпуляції зводиться до того, що після нетривалої бесіди маніпулятор раптом довірливо повідомляє вибраного ним в якості маніпуляцій об'єкта, що він має намір повідомити щось секретне і найважливіше, що призначається тільки їй і він відчуває, що може довірити їй правду. "Я зараз прямо (відверто, чесно) скажу ...". В

об'єкта маніпуляцій несвідомо виникає довіра до подібного одкровення, а значить, слабшають захисні механізми його психіки.

- **Швидкий темп, або невинувачений поспіх.** У процесі спілкування використовується такий швидкий темп мови, що опонент не в змозі " усвідомити інформацію. Маніпулятор, прикриваючись нібито відсутністю часу, домагається від об'єкта маніпуляцій негайних дій, не даючи йому часу на обдумування ситуації та нав'язує почуття, що опонент може втратити щось цінне або цікаве.

- **Додавання неправди в правду.** Маніпулятор переробляє правдиву історію, яка цікавить об'єкта маніпуляцій, додаючи до правди недостовірні епізоди та використавши дану ситуацію для своїх цілей.

- **Спосіб коли одна частина висловлювання – правда, а інша має на увазі те, що хочуть отримати.** При цьому одна частина фрази, ніби виправдовує іншу.

Наприклад: - Давай вкрадемо цукерки, ти ж любиш солодке.

- **Спосіб: «А тобі слабо?»** Це сумнів у можливостях іншого. Маніпуляція проводиться наступним чином: спочатку озвучується легкий сумнів у тому, що людина здатна на ту чи іншу дію, а потім додається так зване «поглажування» - це може бути схвалення, похвала, ласкаві слова. «Слухай, а ти точно впевнений, що зможеш його побити? Хоча ти сильний хлопець, але все ж...» Після цього «жертва» докладе всі зусилля, щоб виконати цю дію, а маніпулятору залишається тільки милостиво приймати результати, не забуваючи повторювати: «В глибині душі у мене не було жодних сумнівів щодо твоїх здібностей!»

Щоб не піддаватися чужим емоціям, треба вчити дітей порівнювати свій психологічний стан до отримання певної інформації і після. Вчити слідкувати за своїм внутрішнім станом, якщо позиція кардинально змінюється, не виключено, що дитина підпадає під вплив. Адже в основі будь-якої маніпуляції - намагання приспати критичне сприйняття дійсності.

Існують такі методи захисту від маніпулятивного та тиску:

Якщо вдалося розпізнати маніпуляцію, то краще не вступати в подальшу розмову або навіть одразу піти.

Якщо піти одразу не вдалося потрібно:

- Відкласти прийняття рішення на деякий час, спокійно обдумати все наодинці або обговорити з іншими людьми. Ви будете здивовані, наскільки радикально ваша думка може змінитися, як тільки ви вийдете з під впливу маніпулятора. Тому варто сказати цій людині, що ви не готові дати відповідь зараз, і ми поговоримо про це пізніше.

- Щоб увімкнути логіку, необхідно відключитися від емоцій. Це допоможе знайти нелогічне в словах маніпулятора. Варто повідомити, що його слова не логічні. Це, ймовірно, зіб'є маніпулятора з толку.

Для того, щоб мати можливість керувати своїми емоціями, потрібно знати свої слабкості, на яких можна зіграти, і працювати над собою. Потрібно попрацювати над почуттями і емоціями, на які можна натиснути, в яких ви вразливі, та навчитися їх контролювати. Постійно укріплювати життєву позицію та власну думку.

Існують певні правила яких потрібно дотримуватися під час **спілкування з маніпулятором:**

- Погоджуватись з частиною висловлювання, але не погоджуватись з іншою.

Наприклад: - Так, це правда, що я люблю солодке... Але я не можу зробити те, що ти просиш. Або, "я не боягуз, але я не збираюся робити це в будь-якому випадку".

- Реагувати раптово. Зазвичай маніпулятор продумує реакції наперед, і буде алгоритм подальшої бесіди. Тому, потрібно вчити дітей реагувати на звернення раптово, тобто, не так, як завжди, це зіб'є його з толку, і не буде знати, що відповісти далі.
- Вчити дітей відповідати: "Мене це не хвилює" або "я не зацікавлений в тому, що ви пропонуєте мені", і повторити це багато разів. Це так званий метод "заїлої пластинки", який рекомендований багатьма психологами. Краще, звичайно, не витратити час і піти від розмови, але якщо це неможливо в цей момент, доцільно використовувати цей метод.
- Навчіть дітей наполягати на своїй позиції і твердо казати "ні!". Маніпулятор, як правило, керується холодним розрахунком і логікою, тому важливо відключити свої емоції і відмовитися думати про свої почуття. Важливо, "ні" не повинно звучати як "Я не знаю".

Отже, вміти захистити себе від шахраїв – це важлива навичка, опанування якою допоможе дитині уникнути долі ошуканої жертви

Вільна трибуна,

або декілька слів

про важливість ораторського мистецтва

Мистецтво святкової промови
Розробка уроку з ораторського мистецтва

Дрозд Тетяна Михайлівна,
методист з навчальних дисциплін
комунальної установи «Міський методичний кабінет»

Мета: поглибити знання учнів про соціально-побутове (урочисте) красномовство, зацентувати увагу на практичному значенні риторики в житті сучасної людини, формувати комунікативну компетентність, емоційний інтелект, розвивати творчі здібності, виховувати відповідальне ставлення до власної мовленнєвої поведінки.

Тип уроку. Комбінований урок.

Очікувані результати. Учні повинні зрозуміти особливості соціально-побутового (урочистого) красномовства, аналізувати й продукувати власні вітальні промови, вдосконалювати навички монологічного висловлювання й активного слухання, аргументації власної думки, творчо ставитися до мовленнєвої діяльності.

Перебіг уроку

1. Мовленнєва розминка

- Назвіть слово чи словосполучення, що асоціюється у вас зі словом «Свято»
- Доповніть іменник «свято» прикметником, утворивши словосполучення.

Свято яке?

- Запропонуйте дієслово, що влучно розкриває перебіг святкової події.
- Який колір домінував би на вашому художньому полотні, аби ви малювати картину «Свято»?

2. Вправи на постанову правильного дихання

- «Іменинний торт»

3. Вправи на покращення дикції та зміцнення сили голосу.

➤ Проговоріть фразу «Свято наближається» 4 рази, збільшуючи силу голосу й коригуючи темп мовлення від швидкого до уповільненого. Додайте емоційність, врахувавши рольову особливість:

- Мама в роздумах про святкове меню;
- Бабуся (дідусь), до яких на свята приїдуть онуки;
- Людина, що вірить у Діда Мороза.

4. Оголошення теми уроку

Виходячи з усіх виконаних вправ, ви зможете безпомилково назвати тему, над якою будемо працювати на уроці. Отож?

Мистецтво святкової промови

5. Мотивація навчальної діяльності

Сподіваюсь, що немає потреби переконувати в тому, що запропонована тема є актуальною. Адже в житті, без перебільшення, кожна людина потрапляє в ситуацію, коли опиняється в ролі промовця, вітаючи своїх батьків, рідних, дітей, друзів, колег.

6. Активізація опорних знань

Давайте пригадаємо, за якими ознаками різняться між собою різні роди красномовства та які особливості притаманні урочистому красномовству?

- **Очікувана відповідь:**

Роди красномовства різняться між собою:

1. Тематикою промов;
2. Метою виступів;
3. Характером лексики, зокрема й термінології;
4. Особливостями образу промовця;
5. Наявністю та особливостями художніх засобів мовлення;
6. Синтаксичною організацією промови;
7. Ступенем емоційної виразності.

Характеристика соціально-побутового красномовства:

Найширше коло промовців та найрізноманітніша аудиторія.

Мета – долучитися до особистісно значущої події.

Переважає загальноновживана лексика, притаманний високий ступінь емоційності.

Можлива яскрава індивідуалізація промови.

Речення переважно прості й короткі, за інтонацією окличні.

7. Формування практичних навичок.

Ми почуємо сьогодні декілька промов, поділимося враженнями щодо них та спробуємо виголосити власні вітальні спітчі.

➤ **1 завдання. Вітальні промови в мультиплікації та кіно** (індивідуальне завдання, підготовлене окремими учнями попередньо).

Після перегляду:

Загальне враження класу щодо промови. Вона може стати зразком чи антизразком риторичної діяльності?

➤ **2 завдання. Вітальні промови, виголошені відомими особистостями.** Пропонуємо до перегляду вітальне слово засновника соціальної мережі Фейсбук Марка Цукерберга, адресоване випускникам Гарварду.

Коментарі після перегляду:

➤ Чи привернула увагу промова? Чим запам'яталася? Чи може вона стати зразком риторичної діяльності?

➤ **3 завдання. Аналітики**

Створення «матриці» (універсального зразка) вітальної промови. Про що варто говорити? Дайте поради щодо змісту вітальної промови.

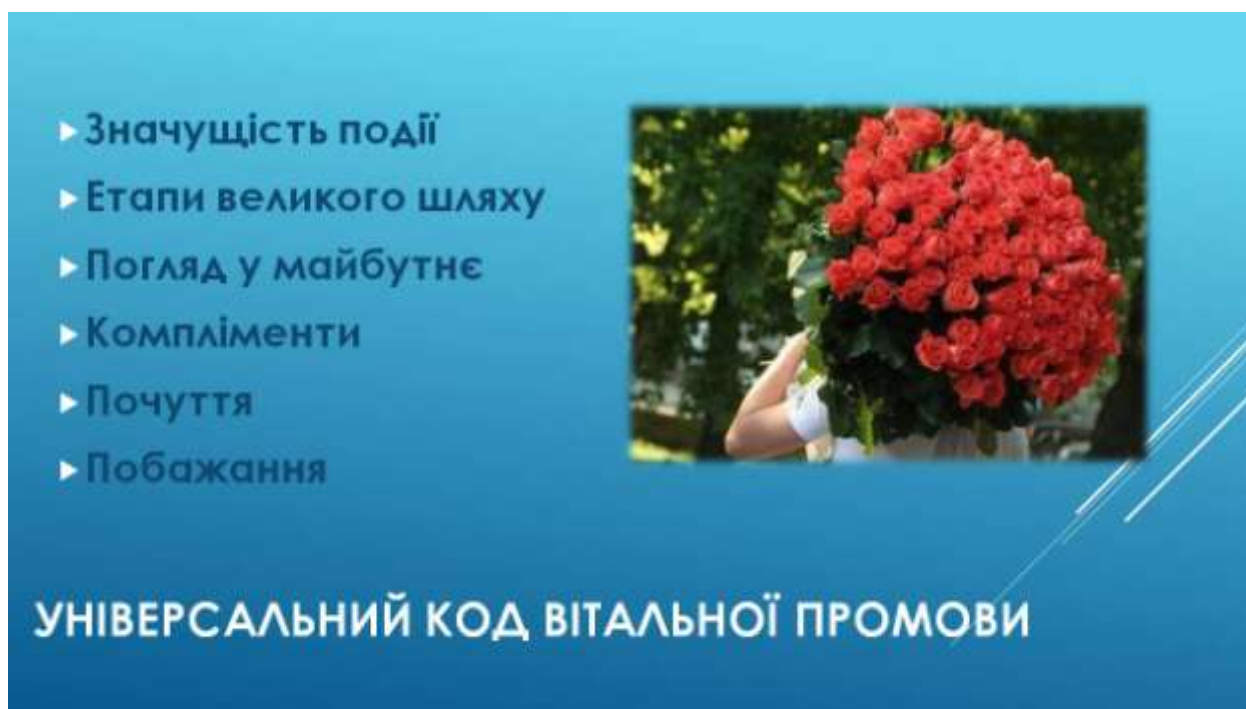
Орієнтовна відповідь.

Універсальні коди вітальної промови:

1. Значущість події. Етапи великого шляху. Погляд у майбутнє. Компліменти.

Почуття. Побаження

2. Вітаємо. Пригадуємо. Пишаємось. Сподіваємось. Бажаємо

8. Слово вчителя.

Виголошення промови за ключовими словами, або, як кажуть імпровізація за опорами – це не єдиний спосіб виголошення святкових промов. Якщо його умовно назвати планом А, то є ще план Б – сюжетний спосіб. Він передбачає, що в основу промови введено певний сюжет: історію, притчу, факт, спогад із життя тощо. Саме цей сюжет дозволяє зробити певні загальні висновки, в нашому разі – підкреслити значущі риси й сформулювати привітання.

9. Узагальнення вивченого. Творче завдання для індивідуальної роботи.

Складіть промову-мініатюру, вітаючи присутніх із новорічними святами. За бажанням можете ввести в текст промови притчу або історію з життя. На виконання завдання – 5 хвилин.

Після виголошення спітчів – коментарі слухачів:

- *Що в промові (змісті й виголошенні) сподобалось?*
- *Які поради промовцеві хотіли б висловити?*

10. Домашнє завдання – виголосити вітальну промову. Святковий настрій, позитивну енергетику додати до скарбнички власного риторичного досвіду.

11. Підведення підсумків уроку

Дайте стислу відповідь на одне із запитань:

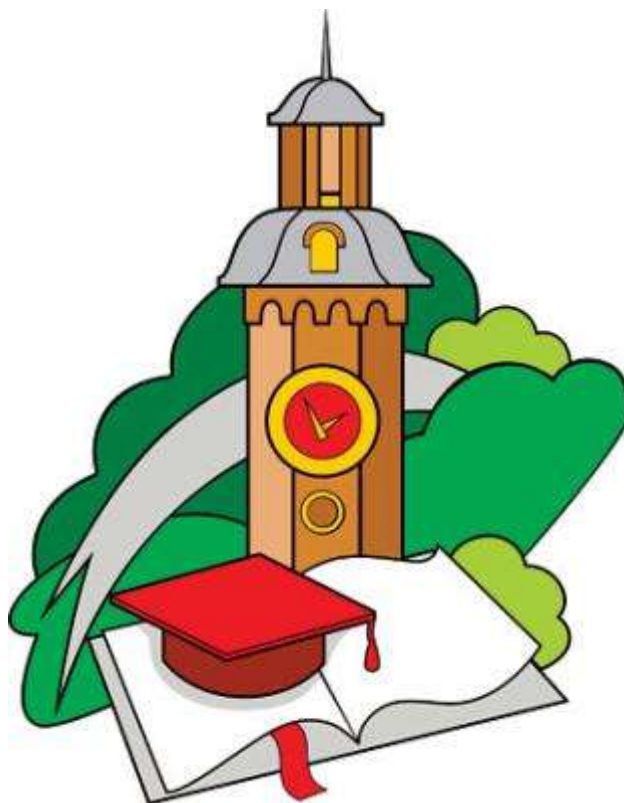
- *Чи були корисні запропоновані поради?*

- Чи змінився ваш погляд на урочисте красномовство, зокрема на святкові промови?
- Які практичні висновки ви зробили для себе?

І замість післямови: джерела успіху вітальної промови – це щирість і позитив, енергетика, яку ви випромінюєте! Наша землячка, поетеса Стефанія Шумило сказала влучно:

Даруймо посмішку ласкаву
І привітання наші щирі,
Щоб слово серце зігрівало,
А очі радістю горіли.

Відповідальні за випуск:

Яценко О.В. – Директор Департаменту освіти Вінницької міської ради
Москальчук Н.І. – завідувач комунальної установи «Міський методичний кабінет»

Редакційна колегія:

Ддрозд Т.М. – методист з навчальних дисциплін
Докійчук Т.В. – методист з практичної психології та соціальної роботи
Зима Л.Т. – методист з навчальних дисциплін
Любчак І.О. – методист з навчальних дисциплін
Побережна І.В. – методист з навчальних дисциплін
Токар О.В. – методист з навчальних дисциплін

Комп'ютерна верстка:

Нарольська К.В. – методист з бібліотечних фондів